

**Česká školní inspekce
Jihomoravský inspektorát**

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Čj. ČŠIB-597/22-B

Název	Dětský domov Tišnov, příspěvková organizace
Sídlo	Purkyňova 1685, 666 01 Tišnov
E-mail	strajtova@dd-tisnov.cz
IČO	70285772
Identifikátor	610250981
Právní forma	příspěvková organizace
Zastupující	PhDr. Hana Štrajtová
Zřizovatel	Jihomoravský kraj
Místa inspekční činnosti	Purkyňova 1685 a č. ev. 156, Tišnov
Inspekční činnost na místě	4. 10. 2022 – 6. 10. 2022

Inspekční činnost byla zahájena předložením pověření k inspekční činnosti.

Předmět inspekční činnosti

Hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání poskytovaného školským zařízením podle § 174 odst. 2 písm. b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a podle zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a souvisejících a prováděcích právních předpisů.

Zjišťování a hodnocení naplnění školního vzdělávacího programu pro dětský domov podle § 174 odst. 2 písm. c) školského zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Charakteristika

Dětský domov Tišnov, příspěvková organizace (dále i domov, zařízení), s nejvyšším povoleným počtem 32 dětí, vykonává činnost dětského domova a školní jídelny (dále jídelna). V době inspekční činnosti bylo ve čtyřech rodinných skupinách umístěno 28 dětí ve věku 4 až 18 let, kterým byla soudem nařízena ústavní výchova. Jedna zletilá nezaopatřená osoba byla v péči zařízení na základě dohody o setrvání v dětském domově do ukončení přípravy na budoucí povolání a pobývala v tzv. „startovacím bytě“. Šest dětí navštěvovalo místní mateřskou školu, povinnou školní docházku v základní škole plnilo 19 dětí a čtyři děti se vzdělávaly na střední škole.

Hodnocení podmínek vzdělávání

Ředitelka dětského domova ve své práci vychází z velmi dobré znalosti problematiky ústavní výchovy. Koncepti zařízení na základě poznatků z uplynulého období přepracovala a zaměřila na aktuální témata. Tato koncepce se jí daří postupně uskutečňovat zejména v oblasti personální, v oblasti metodické podpory všem zaměstnancům a dále v nastavení a dodržování pravidel celého zařízení.

Plánování a realizace aktivit vychází ze školního vzdělávacího programu s důrazem na formování klíčových kompetencí a je realizováno prostřednictvím ročního plánu a týdenních plánů. V těch se promítají i cíle jednotlivých dětí formulované v individuálních programech rozvoje osobnosti. Jejich pravidelné vyhodnocování všemi vychovateli umožňuje bezprostředně reagovat na vzniklé situace, přijímat adekvátní opatření a v dalším plánování vzniklé situace zohlednit.

Na vedení domova se podílí ředitelka, vedoucí vychovatelka a účetní. Jasně stanovené kompetence zajišťují funkční systém řízení a kontroly. Společně realizují plánování a organizaci zařízení. Průběžná informovanost všech zaměstnanců o chodu zařízení, plánování a hodnocení výchovně vzdělávacího procesu je zajišťována především prostřednictvím pravidelných týdenních porad. Důraz je kladen na zastupitelnost jednotlivých zaměstnanců, která se pozitivně promítá zejména při krizových a mimořádných událostech. Kontrolní činnost ředitelky je promyšlená, má jasné cíle a poskytuje zaměstnancům efektivní zpětnou vazbu včetně hodnocení a doporučení. Ta je také poskytována všem novým pedagogům v rámci systému uvádění. Ředitelka sleduje jejich práci a při pravidelných sezeních ji hodnotí a poskytuje cílenou metodickou podporu pedagogovi uvádějícímu i uváděnému. Do dětského domova jsou v poslední době často umísťovány děti bez předchozí diagnostiky. Jedná se o děti, které díky svým postižením přesahují možnosti a požadavky na umístění v tomto typu zařízení. Ředitelka na tuto situaci vhodně reagovala. V součinnosti se zřizovatelem došlo k udělení výjimky a byl snížen počet dětí v problematických rodinných skupinách. Na řešení výchovných situací a pomoci ohroženým dětem i pedagogům se podílí také psycholog, jehož pravidelné intervence napomáhají vyhrocené situace v domově stabilizovat. K ještě větší efektivitě by přispěla pomoc speciálního pedagoga – etopeda, kterého zařízení k dispozici nemá. Tuto potřebu supluje intenzivní spolupráce s odborníky z diagnostického ústavu a středisek výchovné péče, která v omezené míře tuto pomoc poskytují. Etopedická péče je také částečně zajišťována realizací dramaterapie některými vychovateli. Realizovaná aktivita s terapeutickým prvkem, která byla inspektory hodnocena během inspekční činnosti, vykazovala velmi dobrou úroveň.

Součástí poskytované metodické podpory je také další vzdělávání pedagogických a nepedagogických pracovníků. Do vzdělávání jsou zapojeni všichni zaměstnanci, což souvisí s výše uvedenou potřebou vzájemné zastupitelnosti. Vzhledem ke specifickým potřebám

zařízení vedení vyhledává lektory, kteří znají problematiku dětských domovů a ohrožených dětí a vzdělávací obsahy jsou tak přímo zacílené na potřebná témata především v oblasti speciální pedagogiky. Také vedení zařízení průběžně posiluje svůj profesní růst. Tato strategie je efektivním preventivním nástrojem, který má příznivý dopad na chod zařízení a péči o umístěné děti.

Pedagogický sbor se v uplynulém období opět výrazně proměnil. V každé rodinné skupině bylo na pozici kmenových vychovatelů vyvážené zastoupení mužů i žen. Děti tak měly možnost identifikovat se s jednotlivými rolemi ve výchově i v životě a získávaly tak důležité zkušenosti využitelné v běžném životě mimo dětský domov. Pedagogové svým přístupem vedli děti k tomu, aby si budovaly dobré mezilidské vztahy, příjemné prostředí, podílely se na údržbě zařízení a jeho okolí, dbaly na bezpečnost a celkově si vytvářely pozitivní klima. Děti v rozhovorech se školními inspektory potvrdily, že se v domově cítí dobře, bezpečně a s vychovateli mají přátelské vztahy. Prostory všech rodinných skupin byly dostatečně vybaveny a vyzdobeny. Děti měly přiměřený prostor na soukromí i hru, zařízení připomínalo běžnou domácnost a umožňovalo velkou míru zapojení dětí do běžných denních aktivit. Vedení a ostatní zaměstnanci domova zabezpečovali dětem bezpečné prostředí a vytvářeli jim podmínky pro zdravý životní styl.

Ke zlepšení a efektivnosti vedené dokumentace zavedlo vedení dětského domova elektronický informační systém, který zpřehledňuje a zjednodušuje záznamy o dětech, evidenci a komunikaci mezi vychovateli. Tento systém však zaměstnanci zatím nevyužívají v plné míře. Jeho efektivnější využívání pro každodenní režim domova by zjednodušilo předávání informací a odlehčilo zátěži z vedení listinných záznamů.

Hodnocení průběhu vzdělávání

Naplnování výchovně vzdělávacích cílů a výstupů stanovených ve školním vzdělávacím programu bylo v průběhu inspekční činnosti sledováno a hodnoceno napříč rodinnými skupinami a realizovanými činnostmi v odpoledních a podvečerních hodinách. Převažovaly zejména odpočinkové a zájmové aktivity dětí, příprava na vyučování a režimové činnosti. Všechny tyto aktivity na sebe přirozeně navazovaly a zohledňovaly jak aktuální rozpoložení dětí, tak režim dne. V přípravě na vyučování byla především mladším dětem věnována individuální péče, děti byly vedeny ke vzájemné pomoci a spolupráci. Ve svých skupinách si udržovaly pořádek, aktivně se podílely na výzdobě ložnic i společných prostor domova.

Pozitivně bylo hodnoceno vytváření vstřícné atmosféry v zařízení všemi zaměstnanci, průběžné výchovné vedení dětí a citlivé usměrňování jejich chování. Vychovatelé vedli děti k samostatnosti, odpovědnosti, oceňovali jejich zájem a snahu. Respektovali osobní psychomotorické tempo dětí, zohledňovali jejich odlišné potřeby a schopnosti, vytvářeli dětem prostor k seberealizaci a byla podporována soudržnost rodinných skupin. V průběhu inspekční činnosti v pozorovaných programech převažovaly dovednostně-praktické metody. Při kooperativních činnostech děti prokázaly schopnost spolupráce a vzájemné komunikace. Velmi kladně bylo hodnoceno osobní zapojení vychovatelů do programů s dětmi, kdy byl pedagog vzorem pro děti a zároveň i partnerem. Tento přístup působil jako účinný prostředek k upevnění jejich vzájemného vztahu a rozvoji komunikativních, pracovních a sociálních kompetencí včetně kompetencí k učení.

V průběhu pozorovaných činností panovala mezi všemi aktéry vzdělávání příjemná atmosféra blízka pobytu v běžné rodině se všemi obvyklými činnostmi. Psychoterapeutickou metodou používanou všemi pedagogickými pracovníky zařízení byl společný rozhovor, který napomáhal

dětem zvládat pochopení různých situací, důsledků a korekci jednání s cílem hledání vlastní volby optimálního řešení. Komunikace mezi pedagogy a dětmi byla přirozená, spontánní, založená na vzájemném respektu. Nespolupracující nebo výrazně konfliktní chování dětí nebylo v průběhu inspekční činnosti zaznamenáno. Vychovatelé měli přehled o všech přítomných dětech i činnostech, které vykonávaly. Ty byly v souladu s režimem dne a týdenním programem činností. Vychovatelé byli s dětmi v neustálém kontaktu, komunikovali s nimi a citlivě je usměrňovali. Součástí odpoledních volnočasových programů byly i aktivity organizované. Dramaterapie, keramický kroužek a relaxace ve snoezelenu byly vhodným doplňkem zájmových činností, které dětem umožňují získávat a posilovat spektrum dovedností, využitelných v osobním i společenském životě.

Každé dítě má při příchodu do zařízení určeného svého klíčového pracovníka, vychovatele, což děti při rozhovorech s inspektory potvrdily. Uvedly, že ho znají, mohou se mu svěřovat se svými problémy, účelně vzájemně spolupracují. Společně se podílejí na plnění výchovně vzdělávacích cílů formulovaných v individuálních programech rozvoje osobnosti dětí.

Hodnocení výsledků vzdělávání

Zařízení výsledky vzdělávání sleduje průběžně a pravidelně. Systém hodnocení vychází jak z individuálního přístupu ke každému dítěti, tak z komplexního pojetí soužití v rodinné skupině. Odvíjí se z pravidelného denního režimu a plnění nastavených pravidel, se kterými jsou děti seznamovány prostřednictvím vnitřního řádu a také názorně formou obrázků ve společných prostorách. K lepšímu ukotvení základních společenských norem chování by přispělo vystavení těchto piktogramů i v prostorách každé rodinné skupiny, kde je větší množství mladších dětí. Společné hodnocení probíhá každý večer hodnotícím kruhem, který je pravidelně zařazován v rámci režimu dne. Děti zde mají možnost vyjádřit své pocity, zážitky, potřeby a navzájem je sdílet. Taková forma hodnocení, která bezprostředně reflektuje události dne má výrazný preventivní a formativní efekt. Během rozhovorů s dětmi bylo patrné, že je tato činnost jimi samotnými pozitivně přijímána, chápána a aktivně rozvíjí a ukotvuje jejich osobní a společenské normy chování. Individuální vývoj dítěte je cíleně sledován a konkrétní případné problémy jsou identifikovány. Vhodným nastavením účelných opatření se zařízení daří hledat a většinou i realizovat optimální postupy řešení k nápravě. Téměř všechny děti mají diagnostikovány speciální vzdělávací potřeby, přibylo dětí s psychiatrickými diagnózami a dětí s CAN (syndrom týraného, zanedbávaného a zneužívaného dítěte) včetně dětí se sociální deprivací. To vede k problémům v chování a nutnosti intervenovat v nastavení zdravých sociálních vazeb. To se pedagogům daří dobře. Realizují pro děti kromě pravidelných aktivit a kroužků i různé sportovní, kulturní a společenské akce, často i mimo domov a posilují u nich důvěru v sebe sama i ve své okolí. Tyto aktivity mají pozitivní vliv také na většinovou společnost v regionu, kdy se s těmito ohroženými dětmi mají možnost setkat. Většina dětí je v aktivním kontaktu se svou biologickou rodinou. Vychovatelé jsou tyto kontakty sledovány, vyhodnocovány a ve spolupráci s orgány sociálně právní ochrany dětí jsou oboustranně co nejvíce podporovány. Zákonní zástupci tak mj. získávají informace o svých dětech. Pro některé děti je realizována tzv. hostitelská péče, kdy děti tráví čas v rodinách dobrovolníků mimo zařízení. Rodinné vazby jsou posilovány také společným umístěním sourozenců do jedné rodinné skupiny. Hostitelské rodiny jsou vedením zařízení pečlivě vybírány, děti se na návštěvy v těchto rodinách velmi těší a pobyt si tam chválí. Většina dotázaných dětí měla jasné povědomí o rodinných vazbách a dokázaly v rámci svých rozumových schopností popsat svoji situaci. Tato forma péče dětem umožňuje získat mnoho dovedností pro život mimo zařízení.

Průběžné výsledky vzdělávání dětí ve školách, byly vychovateli sledovány pravidelně při každodenní přípravě na vyučování. Vedení zařízení podporuje aktivní vztahy s učiteli škol. V rámci návštěv učitelů přímo v domově se podařilo vytvořit spolupracující vazby. Tomuto dopomohla i distanční výuka, kdy někteří učitelé docházeli za dětmi do domova v rámci individuálního vzdělávání a u některých dětí díky této individualizaci došlo ke zlepšení úrovně znalostí.

Pravidelným hodnocením prochází dítě také prostřednictvím svého programu rozvoje osobnosti. Ten pracuje s výchovně vzdělávacími cíli, které vycházejí z potřeb každého dítěte a dítě samo se na jeho tvorbě i hodnocení podílí. Cíle jsou pravidelně hodnoceny a nastaveny tak, aby byly pro dítě srozumitelné a posilující. To má výrazný formativní prvek a pedagogům se tak daří zvyšovat potenciál každého dítěte dle jeho individuálních možností.

Preventivní aktivity vycházely ze zpracovaného preventivního programu. Na jeho tvorbě se podílel celý kolektiv pedagogů a byl zacílen na aktuální potřeby zařízení v oblasti primární a sekundární prevence. Kromě již zmíněných volnočasových aktivit dětský domov využívá programy neziskových organizací např. s tematikou závislostního chování, finanční gramotnosti, logopedické péče aj. Děti mohou využívat i schránku důvěry, ale preferují své připomínky a požadavky komunikovat přímo se svými s vychovateli nebo vedením domova. Školní inspektoři hodnotili pozitivně zejména volnočasové aktivity, které v sobě zahrnovaly terapeutické prvky, a které pomáhaly dětem učit se sebereflexi a vnímání své individuality v rámci skupiny. Takto realizované činnosti mají pozitivní dopad na rozvoj širokého spektra kompetencí a prevenci rizikového chování. Zejména dramatický kroužek má etopedický potenciál a bylo by žádoucí dát mu jasný strukturovaný rámec, který by se stal nástrojem pro cílené výchovné působení. Mezi významné aktivity sekundární prevence patří realizace komunit, které zařízení uskutečňuje dle potřeby v případě opakovaného nebo závažnějšího porušení pravidel vnitřního řádu domova. Děti si zde vykomunikují problematická témata a za citlivé intervence vychovatelů dochází k žádoucímu formování jejich chování.

Dalším formativním prvkem hodnocení je ukládání kladných a záporných opatření ve výchově. Zařízení je dětem uděluje v souladu s vnitřním řádem zařízení, děti tato kritéria znají, a i tento přístup má motivační charakter. Efektivitu preventivních aktivit podtrhuje i fakt, že úteky ze zařízení byly v uplynulém období ojedinělé.

Během rozhovorů se školními inspektory děti potvrdily, že nejsou omezovány v přijímání návštěv, zařízení jim umožňuje samostatný pohyb formou vycházek a dovolenek a jejich konkrétní podobu a četnost upravuje vnitřní řád domova. Děti mohou denně odcházet na vycházky do města a okolí po dohodě s vychovateli a dle plnění svých povinností. Jsou vedeny k tomu, aby udržovaly zdravé kontakty a získávaly zkušenosti i mimo zařízení. Vychovatelé posuzují tyto aktivity vzhledem k věku a schopnostem dítěte. Během inspekčního šetření byly zaznamenány odchody a příchody dětí z vycházek. Vzdělávání dětí vhodně doplňují např. jednodenní výlety a prázdninové pobyty, společenské, kulturní a sportovní akce, besedy a další všestranně zaměřené akce s cílem podpory občanských kompetencí. Kapesné je dětem vypláceno řádně, ale kritéria vyplácení mají spíše nízký motivační dopad.

Po ukončení pobytu v domově děti odcházejí do samostatného života – do svých biologických rodin, k přátelům, do zařízení napůl cesty apod. Zařízení je pro ně i v tomto období k dispozici a poskytuje poradenství. Pro zletilé nezaopatřené osoby, které se ještě připravují na budoucí povolání domov disponuje tzv. startovacím bytem. Tato forma pomoci umožňuje zletilým dokončit vzdělání v zázemí zařízení s podporou vychovatelů. Přehled o životě dětí po odchodu je sledován zejména na sociálních sítích a při občasných návštěvách bývalých klientů domova.

Závěry

Vývoj školského zařízení

Od poslední inspekční činnosti prošel dětský domov výraznou personální obměnou. Ředitele se podařilo každou rodinnou skupinu obsadit vychovatelem mužem a vychovatelkou ženou. Tato gendrová vyváženost výrazně přispívá ke kvalitě poskytované péče. V zařízení aktuálně převažují děti navštěvující mateřskou a základní školu a přibývá také dětí s těžšími psychickými problémy, s diagnostikovanými psychiatrickými poruchami vyžadující pravidelnou medikaci a často děti s kombinovanými postiženími. Přibýlo také dětí přemístěných z pěstounských rodin, které již nebyly schopné těmto dětem poskytovat adekvátní péči. V oblasti materiálního zázemí dochází k průběžné obnově a dovybavení zařízení.

Silné stránky

- Efektivní řídicí a kontrolní činnost vedení zařízení se pozitivně promítá do kvality průběhu a výsledků vzdělávání.
- Zařízení pro děti aktivně vyhledává a realizuje hostitelskou péči a umožňuje tak dětem získávat zkušenosti využitelné v běžném životě mimo ústavní výchovu.

Příležitosti ke zlepšení

- I nadále průběžně identifikovat rizikové oblasti a zaměřit na ně metodickou podporu všem zaměstnancům zařízení, včetně dalšího vzdělávání.

Doporučení pro zlepšení činnosti školského zařízení.

- Udržovat nastavenou spolupráci s odbornými institucemi s cílem poskytovat dětem výchovu a vzdělávání dle jejich specifických potřeb.
- Hledat možnosti, jak zajistit v domově pravidelnou etopedickou péči.
- Využívat více možností elektronického informačního systému.

Seznam dokladů, o které se inspekční zjištění opírají

1. Výpis z rejstříku škol a školských ze dne 3. 9. 2022
2. Vnitřní řád Dětského domova Tišnov, příspěvkové organizace, s účinností od 4. ledna 2021
3. Školní vzdělávací program Dětského domova Tišnov, příspěvkové organizace, s účinností od 1. 11. 2021
4. Koncepce rozvoje Dětského domova Tišnov 2021 - 2024
5. Podklady pro zpracování výroční zprávy o činnosti DD za školní roky 2019/2020, 2020/2021
6. Závěrečná hodnocení zpráva o činnosti pedagogického útvaru DD školního roku 2021/2022
7. Zápisy z pedagogických rad a porad Dětského domova Tišnov ve školních letech 2019/2020, 2020/2021 a 2021/2022 ke dni inspekční činnosti
8. Záznamy kontrolní činnosti ředitelky za školní roky 2019/2020, 2020/2021 a 2021/2022 ke dni inspekční činnosti
9. Seznam dětí a jejich rozdělení do rodinných skupin ke dni 4. 10. 2022
10. Osobní dokumentace dětí přítomných v zařízení v době inspekční činnosti (vzorek)

11. Programy rozvoje osobnosti dětí (vzorek)
12. Týdenní plány a cíle jednotlivých rodinných skupin obsahující hodnocení v období školního roku 2021/2022 ke dni inspekční činnosti
13. Seznam zaměstnanců a personální dokumentace zaměstnanců k termínu inspekční činnosti
14. Plán dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, školní rok 2021/2022, 2022/2023, hodnocení DVPP za období 2021/2022
15. Preventivní program DD Tišnov s účinností od 5. 9. 2022
16. Elektronický systém - výchovně etopedická dokumentace
17. Kniha útěků DD Tišnov
18. Dokumentace k hodnocení finančních podmínek, podmínek školního stravování a zajištění bezpečnosti dětí v době jejich pobytu v zařízení

Poučení

Podle § 174 odst. 11 školského zákona může ředitelka školského zařízení podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekce, a to do 14 dnů po jejím převzetí. Případné připomínky zašlete na adresu, Česká školní inspekce, Jihomoravský inspektorát, Křížová 22, 603 00 Brno, případně prostřednictvím datové schránky (g7zais9), nebo na e-podatelnu csi.b@csicr.cz s připojením elektronického podpisu, a to k rukám ředitelky inspektorátu.

Inspekční zprávu společně s připomínkami a stanoviskem České školní inspekce k jejich obsahu zasílá Česká školní inspekce zřizovateli. Inspekční zpráva včetně připomínek je veřejná a je uložena po dobu 10 let ve školském zařízení, jehož se týká, a v místně příslušném inspektorátu České školní inspekce. Zároveň je inspekční zpráva zveřejněna na webových stránkách České školní inspekce a v informačním systému InspIS PORTÁL.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Titul, jméno, příjmení, funkce

Mgr. Šárka Macháčová, školní inspektorka,
vedoucí inspekčního týmu

Mgr. Marcela Karasová, školní inspektorka

Mgr. Libor Žilka, školní inspektor

Bc. Olga Karmazínová, kontrolní pracovnice

Datem vyhotovení inspekční zprávy se rozumí datum posledního podpisu člena inspekčního týmu.